

El parxís de la xocolata

Nivell de dificultat: 3

Edat recomanada:

> 10 anys.

Intenció educativa:

- Conèixer què és la violència estructural.
- Conèixer la situació de persones que pateixen les conseqüències de les desigualtats econòmiques i socials.
- Analitzar-ne superficialment les causes.

Resum: Es tracta de jugar al parxís però amb les normes modificades. Cada color és un personatge amb les seves circumstàncies, inicialment desconegudes. Els personatges han de transcórrer per la vida (el parxís) fins que facin arribar totes les peces al centre del taulell. En el camí ens adonarem que les condicions dels personatges —igual que les condicions dels infants del món— no són equitatives. Al final descobrirem qui és el nostre personatge.

Temps: Aproximadament 1,5 h.

Tipus: Interior. Tranquil • la.

Grup: 4-12 participants.

Petits grups.

Desenvolupament

L'activitat consisteix a jugar al parxís però amb algunes normes modificades. El parxís és un joc de taula per a quatre jugadors on s'ha d'aconseguir que les 4 fitxes surtin de casa, i recorrin tot el taulell fins a arribar al centre. Els colors tradicionals de les fitxes són el vermell, el groc, el blau i el verd.

Cada parxís té un educador que fa de dinamitzador del joc i indica l'evolució del joc en cada moment seguint la taula de normes. **Les indicacions i normes que marqui la persona dinamitzadora no poden qüestionar-se, ja que representen les circumstàncies de la vida tal com es produeixen.** A mesura que avança el joc, l'animador o un altre educador que faci d'observador van anotant a la taula allò que li va passant a cada personatge per poder-ho recuperar en l'avaluació.

- Es juga amb 2 daus de 6 cares.
- Es juga per equips de 2 a 3 persones. Si necessitem fer equips més grans muntarem dos jocs de parxís en paral•lel amb un dinamitzador cada un.
- Cada equip té un color que repartirem segons els resultats dels daus: qui tregui el número més baix serà el vermell, després el blau, tercer el groc i qui tregui el més alt serà el verd. Cada color representa un personatge: la Maria (vermell), el Carlos (blau), la Sara (groc) o en Jonathan (verd). Els colors condicionen les circumstàncies del personatge, de la mateixa forma que el moment i lloc de naixement condiciona la vida.
- **L'objectiu de cada personatge és lluitar per construir-se una bona vida, qui primer aconsegueixi fer arribar les seves 4 fitxes al centre del taulell serà qui més lluny haurà arribat a la vida.**
- Abans de començar, el dinamitzador contextualitza la història: "La Maria, en Carlos, la Sara i en Jonathan són quatre nens de diferents països que, com tots els nens del món, volen jugar, tenir bona salut, créixer i construir-se un bon futur per ser feliços. Per aconseguir-ho han de fer arribar les seves 4 fitxes al centre del taulell. Però el món fa moltes voltes i no sempre podem decidir nosaltres, per això la persona que dinamitzi —en representació de les circumstàncies de la vida a les quals no ens podem oposar—, indicarà què ha de fer cada personatge a mesura que avancen les fitxes."
- Cada color necessita treure un 5 per poder treure una fitxa de casa, posar-la al taulell i començar a jugar. Si surten dos 5 en una mateixa tirada es poden treure dues fitxes alhora.
- A mesura que les fitxes avancen i segons el número que assenyalin els dos daus, el dinamitzador indicarà què passa seguint la taula de normes.
- Si dues fitxes es troben a la mateixa casella no passa res.

EDUCACIÓ PER COMPRENDRE EL MÓN

El parxís de la xocolata

Material: Un joc de parxís cada 12 participants. Els material de l'annex: la fitxa de normes, les fitxes dels personatges, la fitxa de recopilació d'informació dels personatges (un paper en blanc amb el dibuix i el nom del personatge corresponent perquè hi anotin el que van descobrir). Bolígrafs.

- A mesura que avança el joc cada grup va anotant en un paper allò que imagina sobre com és i com viu el seu personatge. És important que anotin també com se sent el seu personatge amb el que li passa (és a dir, com se senten ells en la pell del personatge).
- El joc acaba quan un dels personatges aconsegueix fer arribar les 4 fitxes al centre del taulell.
- Donem una mica de temps (5-10 minuts) a cada grup per revisar com s'imagina que viu el seu personatge. Insistim que anotin també els seus sentiments i què els agradaria que li passés.
- Repartim la fitxa resum de cada personatge al grup respectiu i els deixem temps (10-15 minuts) perquè la llegeixin, la contrastin amb allò que ells s'havien imaginat i relacionin les característiques del personatge amb tot allò que li ha passat durant el joc. Si per nombre de participants heu hagut de dividir-los en dos jocs de parxís, en aquesta part podem unir els petits grups que comparteixen personatge perquè reflexionin junts.

Valoració i conclusions

Fem una mica de memòria col·lectiva i recapitem aquelles coses més interessants que han passat. Què és el que més us ha impactat del que ha viscut el vostre personatge? Com us ha fet sentir? És important partir de les emocions que els han afectat durant el joc i què les ha provocat. Posarem especial atenció a les sensacions del grup vermell (s'ha molestat?, s'ha sentit discriminat?), ens serveix de punt de partida per introduir el concepte de violència estructural i lligar-lo amb el punt següent. Quines han estat les circumstàncies de cada un dels personatges? Què tenen en comú (el circuit de la xocolata)? Què tenen de diferent?

Compareu el joc amb la realitat: existeixen aquests tipus de desigualtats? Quins tipus de desigualtats heu identificat en el joc? Quines creieu que es produeixen en la realitat? Quines diríeu que en són les causes? Com creieu que es podrien reduir les desigualtats?

Altres indicacions

És important que, com a dinamitzadors, ens preparem amb atenció l'activitat, ja que és un xic complexa i cal dominar les normes i marcar un ritme dinàmic. Cal també crear motivació en els participants i fer-los entendre que les normes no depenen de ningú més que de les condicions estructurals de la societat.

Un cop acabat el parxís i evidenciades les normes injustes del joc, podem animar els nens i nenes a pensar com canviarien les normes per compensar les desigualtats entre els personatges. Seguidament, podem relacionar-les amb mesures que es podrien fer en la realitat. Finalment, podem tornar a jugar amb les noves normes per comprovar-ne els resultats, si ens funciona val la pena reflexionar sobre com en la realitat probablement passaria el mateix, sobre com la dificultat és canviar les normes de funcionament del món.

EDUCACIÓ PER COMPRENDRE EL MÓN

El parxís de la xocolata

És interessant tenir un mapa a mà perquè puguem ubicar el país de cada personatge. Per ampliar informació, podem consultar la web <http://www.guiadelmundo.org.uy/cd/> per a mapes i dades bàsiques i informació general dels països. Podem afegir els quatre personatges del joc al mural de l'activitat "La llarga desfilada". També podeu completar aquesta activitat amb l'activitat "La festa del consum".

Propostes d'acció

Sabeu què són els aliments quilomètrics? I la sobirania alimentària? Informeu-vos sobre què volen dir aquestes expressions i a quins problemes van lligades i feu que cada persona porti de casa l'aliment que prové de més lluny dels que té al rebost. Sumeu les distàncies de la procedència de cada producte. Reflexioneu sobre el que suposa per al medi ambient i per a l'economia el fet d'importar aliments des de tan lluny i acostumeu-vos a comprar els aliments que s'han produït localment.

Fomenteu el consum responsable, entre vosaltres i en el vostre entorn.

Annex El parxís de la xocolata

Taulell de normes de l'activitat "El parxís de la xocolata"

Maria (vermell)	Sara (blau)	Carlos (groc)	Jonathan (verd)	Concepte amb què relacionar la reflexió
Per treure una fitxa a jugar cal treure un 5 (com al parxís de sempre). Si surt un doble 5 poden sortir dues fitxes a jugar.				Tots naixem persones iguals, amb els mateixos drets.
Només pot avançar 6 caselles per jugada. Si els daus treuen més de 6 només n'avançarà 6, la resta les regalarà al Jonathan (verd).	Només pot avançar 8 caselles per jugada. Si els daus treuen més de 8 només n'avançarà 8, la resta les regalarà al Jonathan (verd).	Pot avançar fins a 12 caselles per jugada, per tant avança el que indiquin els daus.	Si treu més de 10 avançarà el número que indiquin els daus i 3 caselles més.	Relació entre els èxits en el meu treball i l'increment en els meus beneficis o en els dels altres: Per aconseguir el mateix alguns han de lluitar molt més que altres. Mentre que per més que facin uns mai podran passar d'un nivell, altres sense fer res ja el tenen.
Quan una fitxa arribi al centre es llegirà alguna cosa que la Maria ha aconseguit a la vida (annex 3).	Quan arribi una fitxa al centre es llegirà alguna cosa que la Sara ha aconseguit a la vida (annex 3).	Quan arribi una fitxa al centre es llegirà alguna cosa que el Carlos ha aconseguit a la vida (annex 3).	Quan una fitxa arribi al centre es llegirà alguna cosa que en Jonathan ha aconseguit a la vida (annex 3).	Per reflexionar sobre oportunitats i expectatives de cada personatge en funció de la seva situació.
Si treu un 10 estarà malalta 3 torns. 3 torns sense tirar. Ha agafat gastroenteritis, la manca d'antibiòtic fa que li duri fins a tres setmanes.	Si treu un 10 estarà malalt 1 torn. Ha agafat angines, l'antibiòtic la curarà, necessita una setmana (un torn) per recuperar-se.	Si treu un 10 estarà malalt 1 torn. Té varicel•la, cal tenir paciència, menjar i descansar per posar-se fort. Amb una setmana ja pot jugar al parc.	Si treu un 10 estarà malalt 1 torn, durant el qual no es podrà moure. Té una grip, les cures de la mare i la Juanita faran que en una setmana ja estigui curat.	Possibilitats d'accés als serveis sanitaris (hospital, metges, medicines) i conseqüències que això té per als infants.
Ha de treure quatre 7 per acabar la primària.	Ha de treure dos 7 per acabar primària, tres 7 per acabar l'ESO i cinc 7 per fer un mòdul de grau mitjà.	Ha de treure dos 7 per acabar primària, tres 7 per acabar batxillerat i sis 7 per acabar la diplomatura de mestre.	Ha de treure un 7 per acabar primària, dos 7 per acabar batxillerat i tres 7 per acabar la carrera d'advocat.	Possibilitats d'accés a l'educació i quines oportunitats posteriors implica.
Si treu un 2 una fitxa vermella torna a casa perquè els pares necessiten que els ajudi a treballar. Perquè torni a jugar ha de treure de nou un 5.	Si treu un 2 totes les fitxes blaves del taulell reculen 2 caselles perquè els pares necessiten que els ajudi a treballar al súper algunes tardes.	Si treu un 2 no li passa res.	Si treu un 2 no li passa res.	Necessitat de treball infantil, les causes i qui se'n beneficia i les conseqüències per als infants.
Quan coincideixin dues fitxes de diferent color en una mateixa casella no passa res.				

Annex El parxís de la xocolata

Fitxes dels personatges



Sóc la Maria

Tinc 9 anys i sóc de Ghana, a casa vivim del cultiu del cacau. A casa tenim molt pocs diners, segurament aquest és el darrer any que podré anar a l'escola, els meus pares no tenen diners per pagar-me els estudis i hauré d'anar a treballar a la plantació de cacau amb la mare. Jo ajudo molt la mare, ella treballa molt: s'aixeca a les 4.45 h per fer el menjar, a les 5.30 h va al camp a treballar fins a les 15 h; en tornar a casa recull llenya per al foc i en arribar a casa a les 16 h fa el pa, a les 17.30 h va a buscar aigua al pou —a 1 quilòmetre de casa— i a les 18.30 h fa el menjar per a tota la família. Abans d'anar a dormir neteja els meus germans petits, els posa a dormir i recull la cuina. Jo, mentre no sóc a l'escola l'ajudo amb tot el que fa. Casa nostra és molt petita però acollidora, tenim dues habitacions, en una hi ha la cuina i el menjador, en l'altra dormim.

El cacau és el principal producte produït a Ghana, el venem a Europa i Nord-amèrica. Cultivem cacau des del segle XIX, quan els colonitzadors europeus el van portar. Aleshores Europa va deixar de fer la xocolata de forma artesana per fer-la en fàbriques i necessitaven grans quantitats de cacau per a les seves fàbriques. El cacau només creix en zones tropicals boscoses i humides, així que van aprofitar les colònies situades en aquestes zones, com Ghana, per cultivar-hi cacau. Així és com el meu país es va especialitzar en el cultiu de cacau per a l'exportació.

El meu país és molt pobre, només tenim el cacau per vendre i cada vegada ens el paguen a menys diners el quilo. No tenim diners per fer carreteres, ni fàbriques, ni escoles, ni hospitals. Intentem produir més cacau per tenir més diners, però aleshores no ens queden terres per sembrar menjar per a nosaltres, i tampoc aconseguim prou diners per fer tot el que necessitem.

Jo no sé quin gust té la xocolata, no n'he menjat mai, al meu país collim el cacau i l'enviem a Europa, on fabriquen la xocolata. Un dia al mercat del poble vaig veure una parada on venien xocolata, però valia massa diners per poder-ne comprar.

De gran m'agradaria anar a treballar a Europa i poder menjar xocolata de tant en tant.

Annex El parxís de la xocolata

Fitxes dels personatges



Sóc, la Sara

Tinc 11 anys i visc a Montcada i Reixac, a prop de Barcelona. Els meus pares tenen un petit supermercat de barri, és petit però hi ha de tot! Hi arriben productes d'arreu del món: peres de Xile, nous de Califòrnia, bacallà d'Islàndia, plàtans de la Costa d'Ivori, etc. A mi el que més m'agrada de tot el que venen és la xocolata, en tenim més de 10 marques diferents, algunes de barates i altres de més cares, totes fabricades a Europa. La mare em dóna xocolata molts dies per berenar, i cada dia, tant al matí com a la nit, prenc xocolata amb pols amb la llet calenta.

Els meus pares treballen molt, són moltes hores al súper, només tanquen el diumenge. Jo vaig a l'escola del barri, faig cinquè, i jugo en un equip de bàsquet amb amigues del barri. Els dissabtes al matí, ajudo els pares al súper, amb el meu germà gran carreguem i descarreguem caixes, ordenem el magatzem i posem productes als prestatges, a vegades també els ajudo alguna tarda entre setmana. Quan acabi primària faré secundària a l'institut del barri, i quan acabi l'ESO vull fer un cicle formatiu d'administratiu, de gran vull ser secretària. Vivim en un pis força petit, com tots els pisos del barri, a la meua habitació gairebé no hi cap res més que el llit i una tauleta per fer els deures.

A Montcada hi ha moltes indústries diferents, a prop del meu barri hi ha una fàbrica de ciment i una de pintures, els meus avis van venir d'Andalusia per treballar-hi.

En els darrers anys estan arribant molts nous veïns i veïnes que venen d'altres països, sobretot del Marroc, de l'Equador i del Pakistan, vénen a treballar com van venir els meus avis perquè al seu país és molt difícil trobar feina, això és el que m'explica el Hassan, un amic de l'escola.

Annex El parxís de la xocolata

Fitxes dels personatges



Sóc el Carlos

Tinc 8 anys, visc a Lima (Perú). Els meus pares tenen una pastisseria molt famosa a la ciutat, fan els millors pastissos del món! Jo vaig a l'escola, una escola molt bonica a mitja hora de casa, els pares m'hi han apuntat perquè diuen que és de les millors de la ciutat, les meves germanes van a l'escola del costat de casa, està bé però la meua és millor. Normalment quan sortim de l'escola ens ve a buscar l'àvia i anem a passejar o ens quedem a casa a jugar, menys els dimecres, que elles van a música i jo a anglès. Vivim en un pis al centre de la ciutat, és un pis espaiós i cèntric, tenim una habitació molt gran per a les joguines, ens hi passem moltes estones jugant. A mi m'agradaria viure al camp o tenir jardí, però no em puc queixar, a cinc minuts de casa tenim un parc molt bonic on anem a passejar.

El pare treballa molt, sobretot els caps de setmana i dies de festa, però té molts ajudants, a la pastisseria són nou persones treballant, a les nits fan els pastissos i de dia els venen, els dilluns descansen. El pare s'encarrega de dirigir l'elaboració dels pastissos, la mare porta la botiga, li agrada molt parlar amb les clientes i té molta traça per organitzar-la i decorar-la. Els dies de festa al migdia a vegades es fan cues davant la pastisseria, hi compren clients molt elegants.

És una sort tenir una pastisseria, molts dies la mare ens porta croissants i xocolata per berenar. Però a mi el que més m'agrada de la pastisseria és el pastís de nata cobert d'encenalls de xocolata, la xocolata és molt bona, és Nesksé, una marca molt coneguda de Suïssa.

El meu millor amic és el Juan, el fill de la portera, el seu pare treballa amb nosaltres a la pastisseria, van venir fa dos anys de l'interior del país perquè el seu pare no trobava feina, a més, diu que per anar a escola havia de caminar 1 h cada dia.

De gran m'agradaria ser mestre i poder treballar en una escola rural perquè els nens com el Juan tinguin una bona escola.

Annex El parxís de la xocolata

Fitxes dels personatges



Sóc el Jonathan

Tinc 10 anys i visc a Ginebra (Suïssa). Vaig a una escola molt elegant prop de Ginebra, hi van nens de tot el país, A part, faig activitats extraescolars: una tarda vaig a anglès, una a informàtica i una a música, per sort, els dissabtes jugo a hoquei, m'agrada molt.

El pare treballa a la Nesksé, és cap del departament de publicitat, treballa moltes hores, molt sovint és fora de viatge i quan torna sempre em porta algun regal, fa poc va estar al Japó i em va portar un cotxe teledirigit fantàstic igual que el seu, quan sigui gran vull un cotxe com el del pare.

La mare no treballa, em cuida a mí i als meus dos germans, conjuntament amb la Juanita, una dona del Perú que treballa ajudant la mare en les feines de casa. Vivim en una casa molt gran, amb un jardí molt espaiós en un barri molt bonic.

Quan acabi el batxillerat aniré a la universitat a estudiar dret, m'agradaria ser advocat. M'ha dit el pare que si vull puc anar a una universitat nord-americana, que en saben molt.

L'empresa del pare és molt gran i important, van començar fent xocolata —a Suïssa som famosos per la xocolata—, porten el cacau dels països on creix a l'Àfrica i Llatinoamèrica, a les fàbriques suïsses fan la xocolata i la venen a molts països del món, sobretot als EUA, Austràlia, el Japó i països europeus. Ara, a més de xocolata també fabriquen altres productes, gelats, cafè, galetes, llet, iogurts i molts d'altres, tenen fàbriques per tot el món i venen per tot el món, segur que a la vostra televisió heu vist algun anunci fet pel pare.

Annex El parxís de la xocolata

Coses que aconseguen a la vida els personatges

Quan arribi una fitxa al centre es llegirà alguna cosa que ha aconseguit a la vida			
María	Sara	Carlos	Jonathan
<ul style="list-style-type: none"> • Tenir un vestit i sabates noves. • Aconseguir una feina al poble a la botiga de queviures de la Sra. Kita. • Tenir un hort i sis gallines per a subministrament propi. • Si has acabat la primària aconseguir anar dos cursos més a escola, si no, aconseguir acabar la primària. 	<ul style="list-style-type: none"> • Guanyar la lliga infantil de bàsquet de la comarca. • Tenir una bici com a regal dels pares per haver tret bones notes aquest curs. • Tenir els dissabtes al matí lliures per jugar a bàsquet. • Anar una setmana de vacances a la platja, a Tarragona. 	<ul style="list-style-type: none"> • Anar a estiuejar al camp mentre no hi ha escola. • Aprendre anglès prou bé per jugar i escriure't amb en Peter, el teu nou amic nord-americà. • Tenir una bici nova com a regal d'aniversari. • Tenir un professor de reforç algunes hores cada setmana. 	<ul style="list-style-type: none"> • Anar a estudiar anglès a Oxford durant l'estiu. • Tenir una consola últim model nova. • Tenir un cavall. • Tenir un tutor particular. • Anar quinze dies de vacances a les Maldives.